

ստեղծելով Հայերենը, չորս տարւորան ընդունաւ իր անուանման հրաշք յայտնի եղաւ։

Սկզբում՝ պատմութեան ժամանակներէն էսպիտ ուրիշ քանի լայնատիր, բայց երբէք գործադրելով մայր զայնապիր մը, որը իր թուրքիա ստորազարմ է 1873ին Պերսիոն թողող Հայերէնը, ժամէն չէին սոսնճեր իր զանգի գիտմանով մասն պիտի հասնաւանայ որ անոնք Պերսիոն զայնաք մեկնոյնիքն Բ. Իրան հասանութեամբ և միմիկնե իսկ անոր ինքադրութեամբ։

Իբրեանից իր վայելք վարչական անպիտի գործութեան մը, որ Երասխաւորուած է Եւրոպայի կողմէ, որ Իրիք նանկա պետութեան միտեման զէմ վառող մը կը կողմէ Էնդհանթիւսիս, այլ զտարթիւնն է որ պետութեան այլ մասը տար մեղքնայութեան զերծ պանած է Անգլիայ որ երբ Հայական պատմութեան ժամանակ Էնդհանթիւսիս պարկն մէջ, Բ. Իտալաք վիտանակ վառախաւ, ճնշմարկառակ իր Ժամէն է ուրախանայ, անգլիականութեան զողու զողու չունի։ Երբ Հայական նաճանգները ապրին երբ Հայութեան մէջ, ուր կը գտնուին, երբ Հայաստանի, ինչպէս Մակեդոնիոն մէջ, Գալիստիոնիսիս տեւական դառնայ, վառան ելլէք որ Արեւմտեան Թուրքիայ ալ Եւրոպական Ռուսիոյ իմանկին պիտի ինքնադուրէ։ Ուստի նոյնիկ Բ. Իրան չանք կը պահանջէ որ Անաստուրի դուռը զայնման և լաւ պաշտպանուած ըլլալ պիտի ինչանքնութեան զէմ, որոքն պատարուակ կը փնտսն Ենքս մանկու համար։ Իբրեանն մը ոտեղծեցեք Հայական նաճանգներուն մէջ, անոր գործութեան երաշխարարեցէ Եւրոպայի միջնադար և Անաստուրի դուռը ամրապնդած պիտի ըլլաք։

— Բ. Իտալաք չի՞ կրնար այս գործը տեսնել Հայական նաճանգներուն մէջ մտցնելով հարկ եղած բարեփոխութիւններ։

— Այս վերին չորս տարիներու փորձանութեան զորքախառնար ցոյց տուաւ թէ ոչ։ Այլպէս հարկ պիտի ըլլաւ ամբաստանել զայն թէ քարի կամեցողութեան չունի։ Եւ արդէն ո՞վ չի գիտեր այն գաղտնիքը, որ ամէն վայրերուն կը արձակուի մարտիկներուն զարթնեցին վայ։

— Միեւն ինչեքն վարչական գնեհահանաք կունի, բայց ո՞ւր գտնենք անըրաճեշտ տարրերը։

ԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԱՆԿՆԵՐ

պէտք է անցնի, գործ չտեսնել շատ ջգայտու և շատ շտապող ըլլալ կը նշաւ նալէ։

Ներկայ կառավարութեան առաջին գործերն մէկը եղաւ Արեւելեան հոսանքներուն խնդիր ձեռք տանել։ Նոստեղ լուծուելիք խնդիրներուն մէկ մասը ամբաստան և պատահական, իսկ միւս մասը մշտական և արմատական ընդունել կը կրնի։ Սեւ Պէքան ուժով կուտակի խնդիրն։ Թէ որքան ուժով կուտակի եւ չողային վէճերու ժամ առաջ կարողագործութեան, ասիկա մեր Հայ հայրենակցներէն հասած ծաղաղութեան անձնաւորութիւնները արդարացի կերպով կրնան դաճատուի։ Սրբաբարձաւ մարմին մը, քանազան Եւրոպայի մը, քաւականաչափ դարձ... անա արշաւանով հողային խնդիրն ալ նշմոյնին կը լուծուի կերպով։ Սակայն այս սկզբունքներն երբէ չգործադրուին, այսինքն երբ զուրուր կառավարութեան մը գործադրութեանը չը յանձնուին, մի միայն տեսնութիւններ կը մնան և թիւեւս փոխանակ ինչ լուծելու, ընդհանրապէս զայն առելի մեծատեսելու կը նպաստուի։

Զորաւոր թշնամիք մը դէմ պատերազմելու ու իշխանութի ժամանակամիջոցին, պարսիսխաութեան պայմաններն իրելին չէ։ Կիսկապար գործիք որ չի սկսելու համար անըրաճեշտ և օպաւտ որ պատերազմը կերպով, և կառավարութեան իր որոշումները դաճական պէս գործադրելու չափ ոչ մշննայ իւժնեղուն մէջ։

Այս այս պատճառաւ ներկայ Դանիէլ իշխանութեան զուլն անցնելու ի վեր այս խնդիրն կողագործութեան որոշած ըլլալով հանդերձ բանաւոր վարչութեան մը ցայ կուտայ անոր գործադրութեան սկսելու համար։

Այսու հանդերձ հողային խնդիր աւստմանակապէս և մեր հանդուրժող աւ թէ կարող ձեռք մը զայն ուշ կամ փոխելու պիտի տեսնէ։ Միեւն համար թուի խնդիր լուծուել և արմատական քննել կողմ հիւսնաւորութիւնները դարձանելուն մէջ կը կայանայ։

Ս. Պատրիարքը կ'ըսէ. «Մենք մեր կենտրոն, ինչպէս և պատմել ստանդարտներն զատ ուրիշ քան չենք ուզեր» Շատ իրաւաւ, օրինական առարկան թիւն մը... որուն մէկը ալ կ'ընկերակցի թիւն, յոյն իսկ ոչ միայն Հայ Աղլիք (Գ. Խ.) «Մանիքն զմեզմաք» բառը կը գործածէ՝ անձնաւորութեան, ալ անխորհրդոր տարրերուն համար, ոչ միայն Բիւրոքրատիան (՝), ալ քաղաք Օսմանի (՝)։

(*) «Թանիքն ինչեք չուզեր գործանել իր իշխանութեան արեւել և արեւմտ իր զանալիք բանին և Գետաւաք Կարախանութեան չունի մեզի համար։ Միայն թիւնը կը ներք իրեն Գիւրախանութեան գործանել, երբ ու հասարակ (Ա. րեւելեան նաճանգներն) բարդութեան յարմարական դարձած է Տանիկ ինքնութեան համար։

[illegible][illegible]

A close-up, vertical view of the fore-edge of a book. The left side shows the light-colored, aged pages. The right side shows the dark, marbled book cover with a gold-tooled border. The spine is visible in the center, showing the binding structure.

